

BOOK REVIEW

Filaret Sîntion (2014) Psihologie Navală, Editura Ovidius University Press, 441 p.

ȘERBAN-ANDREI ZANFIRESCU

Departamentul de Psihologie, Universitatea din București, Romania

În ciuda multiplelor discipline apărute în domeniul psihologiei, psihologia navală iese în evidență prin unicitatea subiectului abordat. Psihologia navală reprezintă o ramură specială a psihologiei, care se focalizează pe evaluarea și prevenirea unor probleme emoționale și mentale experimentate atât de către marinari, cât și de familiile acestora. Mai multe domenii consacrate (psihologie socială, generală, experimentală etc.) susțin demersul psihologiei navigatorului, fiind în strânsă legătură cu această specializare.

Psihologia navală reprezintă o acumulare de studii și cercetări publicate începând cu anul 1979 și este dedicată atât studentului interesat de aspectele unice ale psihologiei navale, cât și persoanelor ce activează în domeniu, fiind pentru acestea un ghid util de gestionare a dificultăților apărute în domeniul naval.

Tratatul în sine este redactat sub aspect disciplinar, cu informații structurate și organizate, cuprinzând casete cu reguli și strategii de abordare privind personalul naval. Psihologia navală include informații și studii sintetizate privind prevenția și gestionarea dificultăților apărute atât la personalul de pe navele de luptă, cât și la cel de pe navele comerciale și de turism.

Volumul îmbarcă cititorul într-o călătorie educațională începând cu pregătirea psihologică, factorii de risc, caracteristice psihologice și continuând cu identificarea sindroamelor nevrotice, stabilitatea psihică, conflictele interpersonale, factorii psihologici, și finalizând cu identificarea

efectelor stresante ale voiajelor și cu readaptarea psihosocială a navigatorului după călătorii lungi.

În primele două capitole, autorul accentuează nevoia pregătirii personalului naval, având în vedere particularitățile psihologice ale vieții la bordul navelor militare și comerciale, deoarece echipajul marin este de cele mai multe ori expus la posibilele pericole din partea inamicului, atât pe apă (nave, submarine), cât și în aer (avioane) situații în care vigilența, atribut necesar al echipajului, consumă resursele personalului maritim și sporește apariția factorilor de risc.

Printre factorii de risc cei mai reprezentativi (capitolul 3) la care echipajul maritim este expus se numără lipsa adaptării la condițiile de marș (40% din totalul accidentelor maritime se produc în primele 10 ore de la plecarea din port), lipsa de atenție, nivelul înalt al riscului acceptat (zonele periculoase de navigare), factorii de risc obiectivi (starea mării și condițiile hidrometeorologice de navigație) etc.

Următoarele capitole (4 și 5) se centrează pe metodologia analizei echipajului maritim și a vieții navigatorilor în misiuni. Nu este de mirare că o analiză robustă a echipajului este necesară pentru a menține un control psihic optim. Modul de funcționare a relaționării individ-echipaj necesită atenție sporită din partea superiorilor, cu scopul de a asigura eficiența interacțiunii dintre membrii echipajului. Cititorul va avea ocazia de a parcurge etapele dezvoltării coeziunii

echipajului, precum și consecințele și factorii coeziunii scăzute a membrilor.

Și totuși, ce se întâmplă cu membrii echipajului atunci când nu există o activitate intensă pe navă? Autorul surprinde mecanismele psihice ce au loc în astfel de perioade, cum ar fi măsurile compensatorii sau etapele de adaptare a psihicului la rutină, momente lungi de inactivitate sau atenție sporită, dar fără activitate fizică din partea membrilor echipajului. Capitolul 5 vine în întâmpinarea cititorului prin prezentarea unor metode de gestionare a conflictelor, a etapelor necesare dezvoltării și a menținerii echilibrului emoțional al personalului, precum și a utilizării tehnicilor și a procedurilor de motivare esențiale pentru supraviețuirea echipajului maritim.

Capitolele 6 și 7 surprind etapele pregătirii psihologice a echipajelor pentru acțiunile pe mare și posibilele apariții a sindroamelor nevrotice. Cititorul va fi plăcut surprins să constate meticulozitatea autorului în prezentarea modului de pregătire psihologică a cadrelor militare, precum și a factorilor de risc pentru dificultățile de natură psihică ale echipajului.

În viziunea autorului, victoria în urma unui război modern este influențată de calitățile și de comportamentul comandantului, coeziunea de luptă a echipajului și asigurarea complexă de luptă. Un obiectiv major al comandanților constă în monitorizarea comportamentului subordonaților în teatrul de operație, ceea ce presupune un efort extins, din cauza numărului de decizii pe care aceștia trebuie să și le asume.

În situațiile nefavorabile (atacurile de panică și anxietatea în rândul echipajului), comandantul asistă psihologic subordonații prin comportamentul propriu (gesturi și atitudini ferme, ordine clare și precise, sfaturi și încurajări) și prin siguranța pe care o denotă asupra deciziilor luate. Indiferent de câtă pregătire psihologică îi este asigurată cadrulul militar, există situații (factori stresori) care pot declanșa dezordinea în rândul militarilor, iar situația poate fi salvată de către comandant.

Un aspect delicat al psihologiei navale pe care autorul l-a subliniat și care atrage atenția cititorului este reprezentat de conflictul interpersonal în cadrul echipajului, aspect care necesită rezolvare, deoarece poate conduce la un dezechilibru emoțional în rândul personalului militar. Cititorul va fi interesat de colecția de sfaturi esențiale pe care Sîntion o rezumă în capitolul 9.

Pe lângă factorii de risc ce pot apărea în timpul sau în afara teatrului de luptă, autorul atrage atenția asupra erorilor umane care pot apărea oricând și care necesită o gestionare eficientă. Autorul menționează exemple de astfel de erori, cum ar fi corelația iluzorie – când o problemă din trecut a fost soluționată corect, dar aceeași soluție nu mai funcționează eficient și în prezent – sau eroarea cauzată de hipervigilență, caz în care apare paranoia și panica, ce duce la comportamente și acțiuni eronate. Autorul nu a omis să includă și direcții de acțiune privind preîntâmpinarea erorilor umane, precum și gestionarea acestora, în capitolul 11.

Stresul vieții pe mare (capitolul 12) pune accent pe suprasolicitare, care este frecvent întâlnită la bordul navelor maritime, și care se manifestă prin lipsa concentrării, decizii slabe, accidente, tulburări ale somnului etc. Volumul include și investigarea personalităților dificile care pot interfera cu activitatea pe mare (personalitatea imatură, labilă și isterică).

Spre finalul tratatului, ultimele capitole ne aduc la cunoștință procedurile de readaptare social-familială a navigatorului și importanța pe care specialiștii ar trebui s-o acorde echipajului maritim pe perioada voiajelor lungi.

Autorul reușește să surprindă cu minuțiozitate cercetările științifice și importanța procedurilor necesare pre- și post intervenției psihologice în cazul echipajelor maritime și, în același timp, extinde o ramură a psihologiei, intitulată psihologie navală, o direcție inovativă și utilă persoanelor interesate de această problematică.